

俄语基础知识

高中生用书

吉林人民出版社

俄语基础知识
高中学生用书

*

吉林人民出版社出版 吉林省新华书店发行
长春新华印刷厂印刷

*

787×1092毫米32开本 8印张 176,000字

1980年7月第1版 1980年7月第1次印刷

印数：1—7,460册

书号：7091·1159 定价：0.55元

江南大学图书馆

91507882

编写说明

目前，我省初中已经全部使用新编俄语课本，而高中尚无教材。为此，我们编写了这本《俄语基础知识》，做为高中的代用课本，并供高中毕业生系统复习之用。

本书是根据教育部制定的中学俄语教学大纲的要求，以新编俄语课本（1~6册）为基础，并做了若干补充编写而成的。在编写的过程中，我们参照了苏联近年出版的供外国学生使用的俄语课本和国内出版的有关教材和资料。根据新编教材的要求，主从复合句采用了新的分类法。考虑到我省中学俄语教学的实际情况，对说明从句作了相应的介绍。

本书以练习为主，并编有综合性阅读短文，以训练学生综合运用语法知识分析和解决实际问题的能力。全书共有练习178个，综合性阅读短文15篇；汉译俄练习附有答案，阅读短文附有参考译文。

使用本书时一定要把复习重点放在基础知识方面，引导学生扎实地打好基础。各地教师在使用本书时，可视实际情况进行必要的增删。

本书是由吉林省教育学院外语教研室组织编写的。参加编写工作的有：吉林省实验中学西蒙、长春市第十一中学王惠

敏、吉林师大外语系刘庆宁、韩志洁、原学会、吉林省教育学院外语教研室于永明等同志。

对本书的缺点、错误，恳请读者批评指正。

吉林省教育学院

1980年3月

附 录

尚中高而本则否如愚田剪暗全登曰中呼省穿。首目
中高仄通。《叶脉脚基音谱》本玄下已微口非。此长。林姓天
祖之区莫是采坐业革中高邦共。本则俱升阳
以。朱要南深大学遂吾始学中首宝陡暗育透册肆呈往本
知而宣疑於林于合丁端共。源基仄（低B~D）本则皆得除深
呈阳代滑暗端出半步迎衰丁丽卷口非。中墨长也胡威高。神
经深雅周。培资味林透关音韻端出內國序本则晋朔南阴勢坐
中省郊晦愈共。类食山而端于出采舜合夏从主。朱要南朴遵
以。既食而宜耕丁相使从押剪仄。弱昔涸索南学蝶留烟学
生半寒附口。文或斯项封合崇音藤书。主次区熟口件奉一
通音具叶全。本猶C指固而福炎夷雅麻得衣因映故程因合繆
固。支晉音韻区益贈看牙。蕭B1文或史箇封合帛。个B11区
之文韵表之序用文或刻
半化。而古乐歌限基音效点重长莫叶变式。一切本用弱
矣则更。抽生本限射齊歌道歌者。源基领D歌次突片并主半
之。嫋歌相要心行振弱歌弱
歌矣。胡建能典而虚雅源公到华实堪害林吉由星往本
唐王学中一十幕市春才。鼎西半中缺矣音林吉。音律引工甚能

目 录

第一部分 词 法	1
1. 名词	1
2. 前置词	16
3. 动词	35
4. 形容词	65
5. 代词	81
6. 数词	89
7. 副词	103
第二部分 句 法	109
8. 句子和句子成分	109
9. 简单句	130
10. 复合句	137
第三部分 综合性阅读短文	165
第四部分 答 案	193
1. 语法练习答案	193
2. 综合性阅读短文练习答案	209
第五部分 附录	222
1. 词汇表	222
2. 句式	246

第一部分 词 法

1. 名 词

1.1 名词的性

俄语名词有性的区别。它们分别属于阳性，阴性或中性。名词的性由其结尾来确定。

性	结 尾	例 词	
阳 性	一辅音字母	журнáл	инженéр
	-ь	май	гербý
		словáрь	учитель
阴 性	-а	пáрта	учительница
	-я(-ия)	недéля	áрмия
	-ь	тетráдь	молодéжь
中 性	-о	слóво	перб
	-е(-ие)	мéре	здáние
	-мя	врéмя	ймя

注 1：以-ь结尾的名词，有的属阳性，有的属阴性。要逐个记住。

注 2：有些名词虽以 -а(或-я)结尾，但由于它们指的是男人，所以仍属阳性名词。如дéдушка, пáпа, Алéша,

дядя, Ваня等。

注 3: 有些名词既可指男人，又可指女人。如: товáриш,
врач, инженéр等。

练习 1. 确定下列名词的性:

- 1) боéц
- 2) письмо
- 3) знáмя
- 4) бой
- 5) дерéвня
- 6) карандаш
- 7) знáние
- 8) лíния
- 9) музéй
- 10) дéло
- 11) властéль
- 12) наука
- 13) похóд
- 14) день
- 15) горé
- 16) пárтия
- 17) рúчка
- 18) товáриш
- 19) юноша
- 20) врéмья

练习 2. 请用он, она, онò填空回答下列问题:

- 1) Кто Шúра? ____ ученíк.
- 2) Кто Натáша? ____ пионérка.
- 3) Кто Ивáн? ____ мой друг.
- 4) Кто Алёша? ____ наш стáроста.
- 5) Кто Лíза? ____ ученíца.
- 6) Где карта? ____ на стенé.
- 7) Где ма́ма? ____ до́ма.
- 8) Где письмо? Вот ____.
- 9) Где брат ? ____ в шкóле.
- 10) Где пальто ? ____ тут.
- 11) Где здáние ? ____ рýдом.
- 12) Где читáльня ? Вот ____.
- 13) Где ученíк? ____ в клáссе.

1.2 名词的数

俄语名词有单数和复数两种形式。单数表示一个人或事物，复数表示两个或两个以上的人或事物。我们在词典里看到的名词，一般都是单数形式。大多数

名词都可通过结尾部分的变化构成复数形式。

性	单 数	结尾的变化	复 数
阳 性	журна́л	-辅音字母加 -ы (除外)	журна́лы
	герб́й	-ь 改为 -и	герби
	словáрь	-ь 改为 -и	словари
阴 性	пáрта	-а 改为 -ы	пáрты
	читáльня	-я 改为 -и	читáльни
	тетráдь	-ь 改为 -и	тетráди
中 性	слéво	-о 改为 -а	словá
	мбрé	-е 改为 -я	моря

注1：以-г、-к、-х、-ж、-ш、-ч、-щ 结尾的阳性名词和去掉-a后以上列字母结尾的阴性名词构成复数形式时均用-и，而不用-ы。如：
 ученик —— ученики́, врач —— врачи́,
 книга —— книги́, сумка —— сумки́,
 задача —— задачи́

注2：有些阳性名词在构成复数形式时，不用-ы（或-и），而用带重音的-á（或-я）作词尾。这类词当中常用的有：берег —— берегá, вечер —— вечерá, глаз —— глазá, город —— городá, дом —— домá, лес —— лесá, луг —— лугá, номер —— номерá, поезд —— поездá, снег —— снегá, учитель —— учителá

练习 3 1) 用名词的复数形式填空：

示例：Здесь карта. Там карты.

- а) Здесь журна́л. Там ____.
 б) Здесь ру́чка. Там ____.
 в) Здесь герой. Там ____.
 г) Здесь читальня. Там ____.
 д) Здесь словáрь. Там ____.

2) 用名词的复数形式回答以下问题:

- а) Кто здесь?
 б) Кто работает в поле?
 в) Что лежит на столé?
 г) Что висит на стенé?
 д) Что растёт в лесу?
 е) Что в пárте?
 е) Что стоит в кóмнате?

1.3 名词的格

俄语名词有六个格，用以表示词与词之间的关系。名词的格用词尾变化来表示。每个格都有相应的词尾。俄语绝大多数名词的变格情况可以概括在下表内。

один	одна	одно	одни	одной	одним
две	две	две	две	две	две
три	три	три	три	три	три
четыре	четыре	четыре	четыре	четыре	четыре
пять	пять	пять	пять	пять	пять
шесть	шесть	шесть	шесть	шесть	шесть
семь	семь	семь	семь	семь	семь
восемь	восемь	восемь	восемь	восемь	восемь
девять	девять	девять	девять	девять	девять
десять	девять	девять	девять	девять	девять

名 谓 格 表

数	格	阳 性			中 性			阴 性		
		-辅音字母 (-声除外)	-ы	-ь	-о	-е	-и	-я	-и я	-й
单	1	-а	-я	-и	-а	-и	-и	-и	-и я	-й
	2	-у	-ио	-и	-у	-ио	-и	-и	-и я	-й
	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	4	同 1 或 2			同 1			-у	-о	-и я
数	5	ж, ч, ш, щ, ш.)	т о м -б м -с м	-е м (-е м)	о м	-е м	ж а, ч а, ш а, щ а ш а	-о и -е и (е и) -е и	-и е и -и я	-и ю
	6	-е	-е	-е	-е	-и	-е	-е	-и я	и
	1	-и (-и)	-и	-и	-а	-и	-и	-и (-и)	-и	-и
复	2	ж, ч, ш, щ, ш.)	-о в -е в -о в -е в	-е в -е в	-	-е и	-и и	-и	-и	-е и
	3	-ам	-и м	-и м	-ам	-и м	-и м	-и м	-и м	-я м
	4	同 1 或 2			同 1 或 2			-з м	-и м	-я м
	5	-ами	-и ми	-и ми	-ами	-и ми	-ами	-и ми	-и ми	-я ми
	6	-ах	-и х	-и х	-ах	-и х	-ах	-и х	-и х	-я х

- 注 1:** 以-а (或-я) 结尾的阳性名词 (如девушка, дядя) 按阴性名词变格。
- 注 2:** “同1或2”是指非动物名词的第四格与第一格相同; 动物名词 (包括人和其他动物的名称) 的第四格与第二格相同。
- 注 3:** 以-ж、-п、-ч、-ш、-щ 结尾的阳性名词单数第五格词尾带重音时为-ом (如карандашом), 不带重音时为-ем (如товарищем)。
- 注 4:** 在变格时带重音的-e往往变成-ë。试比较:
учитель —— учитеlem, 但 словáрь —— словарëm;
песня —— пëсней, 但 семья —— семьеï
- 注 5:** 以-жа、-ца、-ча、-ша、-ща结尾的阴性名词单数第五格词尾带重音时为-ой (如Москвой), 不带重音时为-ей (如ученицей)。
- 注 6:** 以-п结尾的阳性名词复数第二格词尾带重音时为-ов (如боéп —— бойцóв), 不带重音时为-ев (如китá-ец —— китáйцев)。

1.4 某些名词的特殊变格

1. 某些阳性和中性名词的复数变化特殊

брат — бра́тья, бра́тьев, бра́тьям, бра́тьев, бра́тьями,
(о) бра́тьях (лист, стул与брат的变化相同)

дерево — дерёвья, дерёвьев, дерёвьям, дерёвья, дерёвьями, (о) дерёвьях

друг — друзь́я, друзе́й, друзь́ям, друзе́й, друзь́ями, (о) друзь́ях

пéró—péryá, pérьев, pérьям, pérья, pérьями, (o) pérьях

сын—сыновéй, сыновéй, сыновýм, сыновéй, сыновýми, (o) сыновýх

úхо—úши, ушéй, ушám, úши, ушáми, (ob) ушáх
хозýин—хозýева, хозяев, хозяевам, хозяев, хозяевами, (o) хозяевах

ребёнок——дéти, детéй, дéтям, детéй, детьmý, (o) дéтях (也用 ребята, ребят...)

человéк——люди, людéй, людям, дюдéй, людьmý, (o) людýах (与数词连用时, 复数间接格为 человéк, человéкам...)

2. 有些阳性名词变格时, 结尾前的-o或-e脱落

例 词	相同变化的词
звонóк—звонká, звонký...	кружóк, лепестóк, рисúнок, станóк, пирожóк, подáрок,
	úголь, цветóк, сон, ребёнок, огнь
отéц—отцá, отцý...	молодéц, день
боéц—бойцá, бойцý...	
комсомóлец—комсомóль- ца, комсомóльцу...	

3. 某些阳性名词和前置词 в, на 连用表示时间或地点时, 第六格词尾为带重音的-ý (或-ё). 如: на берегý,

на ветру, на мосту, на лугу, на полу, на
 (в)носу, на (в)снегу, в лесу, в шкафу, в году, в
 ряду, на краю, в аэропорту...

4. 有些阴性、中性名词复数二格增加隐现元音-o或-e

例词	相同变化的词
бабушка—бабушек	дедушка, крышка, рубашка, старушка, девочка, дочка, виучка, ручка, шапочка, ложка, сестра, ножка
доска—досок	остановка, ошибка, палка, площадка, щётка, окно
вебр—вёдер	число
деревня—деревень	земля
кухня—кухонь	
письмо—писем	читальня
полотенце—полотенец	
стрейка—стрек	

5. 有些阳性名词的复数第二格同单数第一格。如：
 сапог, раз, глаз, человéк

6. 有些由形容词转化来的名词按形容词变格。如：
 рабочий, ванная, набережная, учёный,

7. 有些名词不变格。如：радио, кино, такси

8. мать的变格

数 格	单　　数	复　　数
一	мать	мáтери
二	мáтери	матерéй
三	мáтери	матерýм
四	мать	матерéй
五	мáтерью	матерýми
六	(о) мáтери	(о) матерýх

注: дочь的变格与мать相同。(但 дочь 的复数第五格还可说
дочеръмъи)

9. путь的变格

数 格	单　　数	复　　数
一	путь	путý
二	путý	путéй
三	путý	путýм
四	путь	путý
五	путéм	путýми
六	(о) путý	(о) путýх

10. время的变格

数 格	单 数	复 数
一	вре́мя	временá
二	вре́мени	времён
三	вре́мени	временáм
四	вре́мя	временá
五	вре́менем	временáми
六	(о)вре́мени	(о)временáх

имя 的变格与вре́мя相同。

练习 4. 将下列名词变格:

коммунист, лётчик, товáриш, урожáй, газéта,
пáртия, поезд, знáмя, руководítель, странá, народ,
дáядя, юноша

练习 5. 写出下列名词的复数第二格:

друг, дéрево, идéя, ве́шь, герóй, больни́ца, дéвочка,
звезда, китáец, овоши, крестья́кин, слóво, солдáт, сын,
стул, язы́к, мать

练习 6. 从下文中找出名词并说明它们的性、数、格:

В библиотéке имени Владíмира Ильичá Лéнина
Вчера мы смотрéли москóвское метро и новое
здáние университéта на Лéнинских горáх, а сего́дня
пойдём в библиотéку имени В.И.Лéнина, — сказáла
утром Ирина своим подругам.

Дéвочки пошли на станцию метро, сéли в поезд

и поехали.

Вот и станция метро „Библиотека имени В.И. Ленина“. Библиотека находится в центре Москвы. Это самая большая библиотека в Советском Союзе. Каждый день в читальных залах этой библиотеки бывает много людей.

В библиотеке несколько больших залов. В этих светлых читальных залах много учеников и студентов, инженеров и рабочих, врачей и учителей. Здесь, в библиотеке, они читают русские, английские, французские, немецкие книги, журналы и газеты.

1.5 名词各格的基本意义和用法

1. 第一格

1) 作主语:

① Карта висит на стене. 地图挂在墙上。

② Ученик идёт в класс.

学生们进教室去。

2) 作表语, 表示主语是什么人或什么事物:

① Эта книга — самый хороший подарок.

这本书是最好的礼物。

② Мы ученики. 我们是学生。

2. 第二格

1) 与名词连用, 表示所属关系:

① Это ручка Олега. 这是奥列格的钢笔。

② На рисунке кабинет Ленина в Кремле.

画上是列宁在克里姆林宫的办公室。

2) 与名词连用, 表示特征:

① Шел урок географии. 当时正在上地理课。

② Мой брат — герой труда.

我哥哥是个劳动英雄。

③ Сегодня у меня день рождения.

今天是我的生日。

3) 与形容词、副词比较级连用, 表示比较的对象:

① Волга длиннее Невы. 伏尔加河比涅瓦河长。

② Борис моложе Саши. 鲍里斯比萨沙年轻。

③ Он работает быстрее меня.

他干活比我快。

4) 与第一格或第四格的基数词2、3、4、5……等连用:

① В классе четыре окна.

教室有四扇窗户。

② Самолёт прибывает в 16 часов 35 минут.

飞机在十六点三十五分到达。

5) 与много, мало, сколько, несколько等连用:

① Я получил много хороших подарков.

我收到许多好礼物。

② У меня мало карандашей.

我只有很少几支铅笔。

③ Я лежал несколько дней в больнице.

我住了几天医院。

④ Сколько месяцев в году? 一年有几个月?

6) 及物动词与не连用时, 该动词的补语可以用第二格:

① Я не понял вопроса. (这个) 问题我没懂。

② Он еще не видел нового фильма.